

CZEŚĆ DRUGA

FORTELE

Definicja fortelu

Stosować fortele to tak powodować sytuacją, aby przeciwnik – otumaniony fałszywymi obrazami mentalnymi i własnymi stanami emocjonalnymi – mamił sam siebie, że to jemu bieg wydarzeń sprzyja, a własne posunięcia przynoszą korzyści. Swoje kalkulacje oceni przez pryzmat względów wizerunkowych, rytualnych czy emocjonalnych. W rezultacie zaniecha stosowania metod działania (procedur) optymalnych i skutecznych w danej sytuacji.

Przeciwnik musi zostać odłączony od kontaktu ze środowiskiem, w którym działa. Ma utracić tzw. wiadomość sytuacyjną: ignorować istotne wydarzenia i czynniki, lub ich nie wykryć – a w rezultacie bezwiednie utracić zdolność i możliwość do realizacji upatrzonych celów, tzw. *siłę oddziaływania*. Ma nie wiedzieć że, lub źle rozpoznać, o co toczy się gra. **Ma dobrać taktykę i sposób działania narzucone mu przez inne względy, niż logika bezpośredniego pola walki.**

Inaczej jeszcze: zamiast dać przeciwnikowi problem do rozwiązania, **należy postawić go przed sprytnie skonstruowanym dylematem** – ma zmarnować czas, rozstrzygnąć kwestię wybierając umiejętnie mu podsunięte, pozornie mniejsze zło, lub zdać się na „dobrą” poradę. Co lepsze dowcipy, filmy ale i rzeczywiste sytuacje konfliktowe, są manifestacją właśnie tak rozumianego wzorca (metody) oddziaływania na innych.

Definicja zwycięstwa

„**Pokonać**” to wywołać w umyśle przeciwnika zjawisko **porażki** (ang. *create defeat phenomenon*) tak, aby zaniechał on wrogiej nam aktywności.

„**Zwyciężyć**” to sprawić, że inni utracą zdolność do **przeciwdziałania naszym planom**. W tym celu nie trzeba ani niszczyć fizycznie przeciwnika czy jego narzędzia działania, ani nawet narzucać mu własnej woli, czy poglądów. Wystarczy wywołać w nim poczucie rzeczywistej lub postrzeganej przegranej, zniszczyć jego morale (ang. *fortitude*).

Kluczowe prawidłowości

Wojny i konflikty toczą ludzie. Pierwszorzędnym celem jest umysł przeciwnika. Tak pojmowana sztuka wojenna jest z samej swojej natury gałęzią psychologii.

Podejście „zachodnie”, to wojna na wyniszczenie (ang. *attrition warfare*). Metoda zwycięstwa to wytworzenie obliczalnej metodami arytmetycznymi, dającej się więc skwantyfikować, przewagi liczebnej lub materiałowej, a następnie zniszczenie przeciwnika lub jego zdolności działania. Newralgiczny punkt, którego zniszczenie jest celem, tak zwany środek ciężkości przeciwnika (ang. *center of gravity*), to jego kluczowa siła. Kulturowe uwarunkowania sprawiają, że starcie przybiera formę konfrontacji typu *fair game*, a więc m.in. atak ma naturę uderzania twardym w twarde, a obrona polega na wytworzeniu kontr-siły podobnego typu, co ta użyta do ataku.

Podejście przeciwne, którego prekursorem jest Sun Zi, to tzw. wojna manewrowa. W takiej wojnie uczestnik uzyskuje przewagę wykorzystując trudne do zważenia słabości i siły ludzkiej duszy. Psychologia jest fundamentem wszystkich koncepcji wojny manewrowej – starcia dwóch przeciwstawnych ludzkich woli.

W *maneuver warfare* środek ciężkości przeciwnika to jego kluczowa słabość. Atak ma postać uderzania twardym w miękkie, najlepiej w warunkach możliwie nieuczciwych dla tamtego. Trzy podstawowe techniki neutralizacji lub podporządkowania sobie przeciwnika to:

(1) **działanie wyprzedzające** (ang. *preemption*), czyli pokonanie lub neutralizacja przeciwnika zanim dojdzie do walki. To na przykład błyskawiczne podjęcie działań tak, że plany przeciwnika i stopień ich rozpoznania przestają mieć jakiegokolwiek znaczenie;

(2) **dyslokacja** (ang. *dislocation*), czyli sprawienie, aby siły przeciwnika utraciły znaczenie przez to, że znajdują się w niewłaściwym miejscu lub czasie (d. pozycyjna i czasowa), albo też są nieadekwatne do zadania (d. funkcjonalna), jak to miało miejsce z atakami konnego rycerstwa na innowacyjne, doraźnie budowane husyckie fortyfikacje z wozów bojowych;

(3) **zakłócenie** (ang. *disruption*), czyli neutralizacja (w tym m.in. zniszczenie) lub zaszachowanie przeciwnikowi środka ciężkości, co ma sparaliżować jego funkcjonowanie.¹

1 Na podstawie m.in. książki Robera Leonharda *The Art of Maneuver*, s. 78-82.